

Državni izpitni center

M 2 2 1 1 0 3 1 3

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

==== Izpitna pola 1 ====

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Sreda, 4. maj 2022

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1***1. Razpravljalni esej**

A) Vsebina (do 30 točk)

Specifikacijska tabela za ocenjevanje vsebine

Ime testa	Šolski esej, razpravljalni	
Čas	SM 2022	
Tema	V svetu blišča in bede	
Naslov	Izjemni posameznik v izjemnih časih?	
Navodila	Predstavite osrednji književni osebi obeh romanov (<i>Čudežni Feliks</i> , <i>Veliki Gatsby</i>) in ju primerjajte glede na družinske in družbene okoliščine, v katerih se najdeta. Pojasnite, katere vrednote ju vodijo v življenju. Na podlagi uvodnega vprašanja o izjemnosti oseb in časa utemeljite, ali sta osebi res izjemna posameznika. Presodite, ali sta za vas kot sodobnega bralca osebi prikazani prepričljivo.	
A predstavitev osrednjih književnih oseb obeh romanov in primerjava glede na družinske in družbene okoliščine, v katerih se najdeta <i>I. taksonomska stopnja</i>	Predstavitev obeh oseb: kandidat predstavi obe osebi, opisuje in pojasnjuje njune lastnosti (npr. zunanja podoba, starost, značajske lastnosti oz. čustvovanje in mišljenje, govor oseb in/ali odnos ostalih do obeh oseb). <u>Struktura</u> : nizanje trditvev o obeh osebah. <u>Način razvijanja teme</u> : opisovanje.	do 6 točk
<i>II. taksonomska stopnja</i>	Primerjava obeh oseb glede na družinske in družbene okoliščine: kandidat primerja obe osebi in podobnosti in/ali razlike med njima pojasnjuje z družinskimi in družbenimi okoliščinami tako, da ugotavlja, v čem sta si podobni oz. različni, ter ugotovitve utemeljuje z okoliščinami, v katerih se najdeta. <u>Struktura</u> : trditvev – utemeljevanje trditve. <u>Način razvijanja teme</u> : razlaganje (z utemeljevanjem). <u>Struktura primerjave</u> : uvodna trditvev/teza – 2 do 3 členi primerjave (podobnosti/razlike) – sinteza/sklep.	do 8 točk
B pojasnilo, katere vrednote ju vodijo v življenju <i>II. taksonomska stopnja</i>	Kandidat na podlagi celotne zgodbe pojasni, katere vrednote so značilne za obe osebi in kako se vrednote izražajo v besedilih (predvsem v razvoju zgodbe). <u>Struktura</u> : trditvev – utemeljevanje trditve. <u>Način razvijanja teme</u> : razlaganje, utemeljevanje.	do 6 točk
C utemeljitev, ali sta osebi res izjemna posameznika <i>II. in III. taksonomska stopnja</i>	Kandidat utemelji, v čem sta osebi izjemni. <u>Struktura</u> : trditvev – utemeljevanje trditve. <u>Način razvijanja teme</u> : razlaganje, utemeljevanje (lastnega mnenja o izjemnosti oseb).	do 4 točke

* Merila za celostno ocenjevanje gl. v *Predmetnem izpitnem katalogu za splošno maturo – Slovenščina* (Ljubljana 2019) na straneh 10 in 11.

<p>Č presoja, ali sta osebi za sodobnega bralca prikazani prepričljivo</p> <p><i>III. taksonomska stopnja</i></p>	<p>Kandidat presodi prepričljivost prikaza obeh oseb tako, da ju poveže s sodobnim časom in svojim pojmovanjem človeka/posameznika v njem.</p> <p><u>Struktura:</u> trditev – osebno vrednotenjsko utemeljevanje trditve. <u>Način razvijanja teme:</u> utemeljevanje.</p>	<p>do 6 točk</p>
---	--	------------------

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

<p>A Predstaviti osrednji književni osebi obeh romanov in ju primerjati glede na družinske in družbene okoliščine, v katerih se znajdetata (6 + 8), npr.:</p>	
<p>A1 predstavitev obeh oseb: kandidat predstavi obe osebi, npr. zunanja podoba, starost, družbena vloga, značajske lastnosti oz. čustvovanje in mišljenje; predstavitev lahko zajema tudi govor oseb in/ali odnos ostalih do obeh oseb (npr. govornice o Gatsbyju):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Feliks: ima očala, rdeče lase, pege, deluje nerodno, je majhen ipd.; je najstnik, kljub temu pije alkohol, deluje kot upornik, je hkrati introvertiran, mestoma odrezav, svojeglav, je zelo razgledan, govori več jezikov, citira literaturo, je gostobeseden, a hkrati tudi dober poslušalec; teta namiguje, da je otrok incesta, Erna čuti do njega odpor; • Gatsby: zaznamuje ga eleganca, celo ekscentričnost v oblačenju in bivanju, je v tridesetih letih, platonske predstave o samem sebi si izmislil kot 17-letni fant, kasneje jih uresničuje; je bogat, skrivnosten, ne izpostavlja se na lastnih zabavah, uspešen je bil kot vojak (odlikovanja) in poslovnež, hrepeni po ljubezni, uživa v blišču, a je tudi negotov ipd.; Gatsbyjev govor je preprost, kar naprej npr. ponavlja besedno zvezo stara sablja; o njem se govori, da preprodaja alkohol, da je nekoga ustrelil; • kot osrednje upoštevamo tudi druge književne osebe: Skobenski, Štefanija; Nick, Daisy; <p>A2 primerjava obeh oseb glede na družinske in družbene okoliščine: v čem sta si podobni oz. različni, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>odnos do družine:</u> Feliks sledi očetu, se spominja mame in vsega, kar je z njo povezano (npr. obiski moških), Gatsby z očetom nima stikov, prav tako ne omenja mame, družine se sramuje; • <u>pomen ljubezni:</u> je očitno večji v romanu Veliki Gatsby, saj Gatsby vse počne zato, da bi ponovno osvojil Daisy, Feliks je sicer zaljubljen (v Erno, morda tudi v teto), a je ljubezen predstavljena predvsem kot erotično prebujanje mladeniča; • <u>prijateljstvo, navezovanje stikov nasploh:</u> Gatsby je pri tem uspešnejši kot Feliks, za Feliksa so stiki z ženskami povezani predvsem z erotiko, Gatsbyju je bližina z Daisy temeljno vodilo; zdi se, da Gatsby obvladuje vse okoli sebe, vendar na njegov pogreb ni nikogar, za Feliksa se zdi, da je osamljenec, posebej od začetka do konca pripovedi, vendar ima ob sebi družino, na katero se lahko zanese; • <u>revščina in premožnost:</u> Gatsby bogastvo kopiči in je bogatejši kot Feliks, ki je denar podedoval, premoženje mu tudi ne pomeni toliko kot prvemu in je 	<ul style="list-style-type: none"> – do 6 točk: predstavitev obeh oseb s po tremi lastnostmi s ponazoritvijo, pri čemer vključi prvine opisa in oznake; – do 4 točke: predstavitev obeh oseb z dvema lastnostma s ponazoritvijo; – do 2 točki: nizanje lastnosti brez ponazoritve; <ul style="list-style-type: none"> – do 8 točk: primerjava, ki vsebuje najmanj dva poglobljeno razložena člena ali več manj poglobljeno razloženih členov primerjave; – do 6 točk: primerjava, ki vsebuje najmanj dva manj poglobljeno razložena člena primerjave; – do 4 točke: primerjava z le enim poglobljeno razloženim členom primerjave ali kompleksna predstavitev okoliščin; – do 2 točki: le skromna predstavitev okoliščin;

<p>sredstvo za druge cilje (predvsem za študij); Feliks s premoženjem ravna preudarno (načrtuje prihodnost), Gatsbyju, ki izhaja iz revščine, je premoženje sredstvo za izstopanje iz družbe in zблиžanje z Daisy;</p> <ul style="list-style-type: none"> • družbene okoliščine: Gatsby živi v Ameriki med obema vojnama, ki jo zaznamujejo prohibicija, razslojevanje, dekadenca bogatašev, sanje o uspehu; Feliks iz mesta pripotuje na podeželje, kjer je zaznati propadanje tradicionalnih vrednot (npr. izguba premoženja družine Missia), konflikte (tudi v manjšem kraju) in bližajočo se vojno oz. vzpon nacizma; • njun položaj na koncu pripovedi: Gatsby je ustreljen, Feliks odide na pot z očetom ipd. 	
<p>B Pojasniti, katere vrednote ju vodijo v življenju (6), npr.:</p>	
<p>– vrednote so <u>ljubezen, znanje, družina, družbeni ugled, denar, tradicija ipd.</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Feliks: opredeljujejo ga znanje, želja po študiju, kritičnost, analitičnost uma, odločitve za očeta je lahko oblika upora – sledenje očetu kot preganjancu, Judu; • Gatsby: odklonilen odnos do revščine, pridobitništvo kot pot iz nje; vse, kar dela, dela zaradi Daisy, prevzame celo krivdo za prometno nesrečo nase, njegove vrednote ga vodijo po eni strani do zavidljivega uspeha (vila, pozornost drugih) in hkrati do propada (na koncu je tudi vila »polomija«, na pogrebu ni nikogar). 	<p>– do 6 točk: navedba vsaj po dveh vrednot s prepričljivim pojasnilom;</p> <p>– do 4 točke: navedba vsaj po dveh vrednot s skromnim pojasnilom ali navedba po ene vrednote s poglobljenim pojasnilom;</p> <p>– do 2 točki: le nize vrednot brez pojasnila;</p>
<p>C Utemeljiti, ali sta osebi res izjemna posameznika (4), npr.:</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Feliks je izjemen, je sirota, hkrati se zdi bistveno zrelejši kot obe dekleti, morda celo bolj kot nekateri odrasli, veliko zna (citira literaturo), upa si biti Jud v nevarnih časih; • Gatsbyjeva izjemnost se kaže predvsem v odnosu ostalih do njega (na začetku ga občudujejo, na koncu se nihče ne zmeni zanj), izjemen je tudi kot nekdo, ki se je povzpел do bogastva, in izjemen je v prevzemanju krivde zaradi ljubezni; • kandidat lahko izrazi njuno izjemnost tudi primerjalno, npr. <i>Bolj izjemen kakor Gatsby je vsekakor Feliks, saj ...</i> 	<p>– do 4 točke: predstavitev in prepričljiva utemeljitev izjemnosti obeh oseb;</p> <p>– do 2 točki: skromna oz. samoumevna (in že prej očitana) utemeljitev izjemnosti obeh oseb;</p>
<p>Č Presoditi prepričljivost prikaza obeh oseb za sodobnega bralca (6), npr.:</p>	
<p>– presojanje prepričljivosti prikaza obeh oseb glede na lastnosti, (ne)pričakovano vlogo v zgodbi, (ne)pričakovani razplet romana, lahko tudi čas in kraj dogajanja, moralno-etične razsežnosti;</p> <p>– za obe osebi kandidat presodi, ali sta zanj kot sodobnega bralca oz. glede na njegovo razumevanje sodobnega časa prepričljivi ali ne, ter svoje mnenje dokaže z vrednotenjem vsebine del.</p>	<p>– do 6 točk: poglobljena presoja prepričljivosti prikaza obeh oseb za sodobnega bralca;</p> <p>– do 4 točke: jasna, a pretežno samoumevna presoja prepričljivosti prikaza obeh oseb za sodobnega bralca;</p> <p>– do 2 točki: le osnovna in večinoma površna presoja prepričljivosti prikaza obeh oseb za sodobnega bralca.</p>

ALI

Specifikacijska tabela za ocenjevanje vsebine

Ime testa	Šolski esej, razpravljalni	
Čas	SM 2022	
Tema	V svetu blišča in bede	
Naslov	Tujstvo v Čudežnem Feliksu »Znamenito večno tujstvo. Prilagodljivost z vgrajenimi zavorami. Hitro učenje tujih jezikov. In malo goljufivosti, kajne?« (A. Hieng: <i>Čudežni Feliks</i>)	
Navodila	Predstavite najpomembnejša tujca v <i>Čudežnem Feliksu</i> in primerjajte njun vpliv na ženske osebe v romanu. Presodite, ali ima kateri od obeh tujcev pomembnejšo vlogo v pripovedi od drugega tujca. Utemeljite, kateri od obeh tujcev je prepričljivejši za vas kot sodobnega bralca. Presodite tudi, ali je prepričljivost prikaza tujstva v romanu primerljiva z enim od besedil, ki ste ga obravnavali pri pouku slovenščine.	
A predstavitev najpomembnejših tujcev v Čudežnem Feliksu in primerjava njenega vpliva na ženske osebe v romanu <i>I. taksonomska stopnja</i>	Predstavitev obeh tujcev: kandidat predstavi oba tujca, opisuje in pojasnjuje njune lastnosti (npr. zunanja podoba, starost, značajske lastnosti oz. čustvovanje in mišljenje, poreklo, govor). <u>Struktura:</u> nizanje trditev o obeh osebah. <u>Način razvijanja teme:</u> opisovanje.	do 6 točk
<i>II. taksonomska stopnja</i>	Primerjava vpliva obeh tujcev na ženske osebe v romanu: kandidat primerja oba tujca glede na vpliv, ki ga imata na ženske osebe (na teto Štefanijo in sestrični), pri tem različnost vpliva pojasnjuje predvsem z družinskimi in družbenimi okoliščinami. <u>Struktura:</u> trditev – utemeljevanje trditve. <u>Način razvijanja teme:</u> razlaganje (z utemeljevanjem). <u>Struktura primerjave:</u> uvodna trditev/teza – 2 do 3 členi primerjave (podobnosti/razlike) – sinteza/sklep.	do 8 točk
B presoja, ali ima kateri od obeh tujcev v pripovedi pomembnejšo vlogo od drugega <i>II. taksonomska stopnja</i>	Kandidat na podlagi celotne zgodbe presoja, katera od oseb je po njegovem mnenju pomembnejša – če sploh je. Bistveno je, da svoje mnenje o pomenu oseb kakovostno utemeljuje. <u>Struktura:</u> trditev – utemeljevanje trditve. <u>Način razvijanja teme:</u> razlaganje in utemeljevanje.	do 6 točk
C utemeljitev, kateri od obeh tujcev je prepričljivejši za sodobnega bralca <i>III. taksonomska stopnja</i>	Kandidat se odloči za enega ali zapiše, da sta oba enako (ne)prepričljiva, nato svojo opredelitev do prepričljivosti utemeljuje z razlogi, ki jih izpeljuje iz povezave vsebine romana in stvarnosti sodobnega mladostnika. <u>Struktura:</u> trditev – utemeljevanje trditve. <u>Način razvijanja teme:</u> razlaganje, utemeljevanje (lastnega mnenja o prepričljivosti oseb).	do 4 točke

<p>Č presoja, ali je prepričljivost prikaza tujstva v romanu primerljiva z enim od besedil, obravnavanih pri pouku slovenščine</p> <p><i>II. in III. taksonomska stopnja</i></p>	<p>Kandidat medbesedilno primerja in presoja prepričljivost prikaza tujstva v romanu in še enim besedilu; pri razpravljanju o značilnostih tujstva in njegovem vrednotenju se lahko osredotoča tudi na podoben/različen čas in kraj dogajanja ter moralno-etične, družbene in sorodne vrednotenjske prvine, ki za bralca pomenijo tujstvo.</p> <p><u>Struktura</u>: trditev – razlaga in osebno vrednotenjsko utemeljevanje trditve. <u>Način razvijanja teme</u>: razlaganje in utemeljevanje z vrednotenjem.</p>	do 6 točk
--	--	-----------

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

<p>A Predstaviti najpomembnejša tujca v <i>Čudežnem Feliksu</i> in primerjati vpliv obeh oseb na ženske osebe v romanu (6 + 8), npr.:</p>	
<p>A1 kandidat predstavi oba tujca, npr. zunanja podoba, starost, družbeni/družinski položaj, značajske lastnosti oz. čustvovanje in mišljenje, poreklo, govor (v naslovnem navedku so Feliksove besede, ki jih namenja Skobenskemu):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Feliks: ima očala, rdeče lase, pege, deluje nerodno, je majhen; je najstnik, kljub temu pije alkohol, deluje kot upornik, je hkrati introvertiran, mestoma odrezav, svojeglav, je zelo razgledan, govori več jezikov, citira literaturo, je gostobeseden; prihaja iz Zagreba; tujstvo določa njegovo obnašanje, videz, govor in poreklo, je brez dvoma nenavaden; • Skobenski: o njem se ne ve, kdo je, morda je »špijon«, vsekakor je posebnež, nenavadne so že njegove obleke in prav taka je njegova soba, je šarmanten zapeljivec; popiva, se politično opredeljuje, gre na zborovanje, kjer je žrtev napada (rjavosrajčniki v gostilni); vseskozi torej deluje tuje: je Rus, emigrant, nekdanji častnik, igralec, nepredvidljiv v svojem ravnanju, včasih ima »privide« (duhovi, tajne službe), na koncu povsem zmeden, tone v norost; • upoštevajo se tudi druge možnosti, če kandidat utemelji, zakaj je izbrani tujec najpomembnejši, npr. Kalmus in/ali Hirsch: Kalmus kot tujec v družini Missia zaradi socialnega porekla, a družini ohranja premoženje, tujost je vidna predvsem v njegovem odnosu z ženo, vpliva tudi na hčerko Erno; Feliksov oče Hirsch s prihodom povzroči pomembno spremembo sinovih stališč oz. identitete, vpliva tudi na Hedino željo po odhodu; <p>A2</p> <ul style="list-style-type: none"> • vpliv na teto oz. Štefanijo: <u>Skobenski</u> je eden od Štefanijinih ljubimcev, po Kalmusovi smrti ostane v graščini, postane Štefanijin partner, začne jo klicati po imenu, torej pred vsemi priznata svojo zvezo; po prividu (Kalmusov duh) se zavzema za to, da se popravi sramota; tudi Feliks vpliva na Štefanijo: sprva je teta do njega zadržana, kasneje ga sprejme, postane njegova zaveznica; • vpliv na sestrični (Erna, Heda): vidnejši je <u>Feliksov</u> vpliv, odnos med sestričnima in bratrancom se spreminja, sprva so prijatelji, Feliksa obe vznemirjata, kasneje Feliksa vse bolj privlači Erna, zato je opazna napetost med njo in Hedo, kar privede do spora med njima zaradi bratranca; Feliks ni predmet spora med mamo in hčerkama, <u>Skobenski</u> pa je (zlasti 	<ul style="list-style-type: none"> – do 6 točk: predstavitev obeh tujcev s po tremi lastnostmi s ponazoritvijo, pri čemer vključi prvine opisa in oznake; – do 4 točke: predstavitev obeh tujcev z dvema lastnostma s ponazoritvijo; – do 2 točki: nizanje lastnosti brez ponazoritve; <ul style="list-style-type: none"> – do 8 točk: primerjava, ki vsebuje najmanj dva poglobljeno razložena člena ali več manj poglobljeno razloženih členov primerjave; – do 6 točk: primerjava, ki vsebuje najmanj dva manj poglobljeno razložena člena primerjave; – do 4 točke: primerjava z le enim

<p>Erna mami zameri zvezo z njim), a na koncu Erna in mama nameravata za Skobenskega skrbeti ter se v tej skrbi deloma zbližata; Feliks vpliva na Hedo tudi tako, da skupaj raziskujeta po sobi Skobenskega, saj ga skušata spoznati; uporniška Heda želi pobegniti iz graščine skupaj s Feliksom in njegovim očetom, torej gre vsaj za posreden Feliksov vpliv; obe osebi torej vplivata <u>na obe dekleti in mamo</u>, Skobenski predvsem na Štefanijo in njen odnos do Kalmusa, Feliks na sestrični.</p>	<p>poglobljeno razloženim členom primerjave ali kompleksna predstavitev vpliva; – do 2 točki: le skromna predstavitev vpliva;</p>
<p>B Presoditi, ali ima kateri od obeh tujcev pomembnejšo vlogo v pripovedi od drugega tujca (6), npr.:</p>	
<p>kandidat presodi, kateri od obeh tujcev ima pomembnejšo vlogo (če sploh), in pojasni, kako se pomembnost vloge kaže v pripovedi, pri tem utemljuje bodisi pomembnejšo vlogo prvega ali drugega, lahko utemelji tudi, da sta obe osebi enako pomembni; utemljuje s prvinaми zgodbe ali zgradbe romana:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Feliks: je sprva neke vrste motnja, a ga kasneje sprejmejo, pomembno je njegovo besedno spopadanje s Skobenskim, zaplete se v ljubezenski trikotnik in še stopnjuje napetosti med sestričnima, na koncu odide, izstopi iz okolja, v katerem je bil sprva tujec – ostane torej »večni tujec«, tudi v pripovedi načrtuje odhod (študij); je morda manj pomemben dejavnik za ostale osebe kot Skobenski, a je hkrati naslovni junak, je čudežni, nenavadni najstnik, zato je mogoče trditi tudi, da se roman v celoti osredotoča nanj in na njegovo odraščanje – in je torej pomembnejši od Skobenskega; • Skobenski: sprva je Štefanija varala moža z njim, kasneje prav on spremeni življenje v graščini (se pokojniku oddolži), po mnenju rodbine zapravlja družinsko premoženje oz. kupuje »krvave« (Judom ukradene) dragulje, da bi ga ohranil, kot sam trdi; drugače kot Feliks ostane od začetka do konca pripovedi v graščini (na koncu kot oskrbovanec s psihičnimi težavami), torej bolj zaznamuje pripoved kot Feliks, čeprav na prvi pogled ni tako (naslov romana); • pomen obeh je podoben: oba sta tujca, ki zelo spremenita družino Kalmus - Missia (mamo in hčerki), oba sta ključni oseb in sprožita vrsto preobratov (zaljubljenost, prepiri, razprave o času in prihajajoči vojni, o vrednotah, o veri, o tujstvu ...). 	<p>– do 6 točk: podrobna predstavitev vloge izbranega tujca s prepričljivo utemeljitvijo; – do 4 točke: predstavitev vloge izbranega tujca s skromnejšo utemeljitvijo; – do 2 točki: skromna predstavitev vloge izbranega tujca brez utemeljitve;</p>
<p>C Utemeljiti, kateri od obeh tujcev je prepričljivejši za vas kot sodobnega bralca (4), npr.:</p>	
<p>kandidat se odloči za enega ali zapiše, da sta oba enako (ne)prepričljiva, nato pa svojo opredelitev do prepričljivosti utemljuje z razlogi, ki jih izpeljuje iz povezave vsebine romana in stvarnosti sodobnega mladostnika:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Feliks pooseblja samosvojest, celo uporniškost mladostnika, zanj je pomembno znanje, je radoveden, zaradi svojih izjemnih sposobnosti je kot tujec prepričljiv, saj tudi v sodobnem času izjemnost nekaj velja; • prepričljiv je lahko tudi Skobenski kot tujec, ki je neoprijemljiv, nepredvidljiv, je tujec po izvoru, ki se na koncu pred nerazumljivim svetom zateče ali omahne v norost – tudi v sodobnem času lahko srečamo tovrstne tujce; • za osebo ali obe osebi kandidat pove, ali sta zanj kot sodobnega bralca oz. glede na njegovo razumevanje sodobnega časa kot tujca prepričljivi ali ne, ter svoje mnenje dokaže z <u>vrednotenjem vsebine del</u>. 	<p>– do 4 točke: podrobna utemeljitev prepričljivosti tujca za sodobnega bralca; – do 2 točki: površna oz. samoumevna utemeljitev prepričljivosti tujca za sodobnega bralca;</p>

<p>Č Presoditi, ali je prepričljivost prikaza tujstva v romanu primerljiva z enim od besedil, ki ste ga obravnavali pri pouku slovenščine (6), npr.:</p>	
<p>prepričljivost prikaza tujstva (vse, kar je kot pojav v kakem okolju nenavadno, nepričakovano – ni nujno, da gre le za tujca) v še enem obravnavanem delu vključuje utemeljitev povezave med tujcem ali tujstvom, tujostjo, drugačnostjo, nepričakovanostjo podobe (osrednje) književne osebe v romanu in še enem delu (v čem sta si tujca podobna oz. različna, kaj so značilnosti tujstva oz. tujosti v izbranem delu, zakaj je bolj/manj prepričljivo prikazano ...); presojanje prepričljivosti prikaza tujstva (tujcev) vključuje razpravljanje o značilnostih tujega, nenavadnega, o nepričakovani, nenavadni vlogi tujca oz. tujstva v zgodbi, vrednotenje se lahko osredotoča tudi na podoben/različen čas in kraj dogajanja ter moralno-etične, družbene in sorodne prvine (lahko tudi slogovne), ki za bralca pomenijo tujstvo.</p>	<p>– do 6 točk: jasna in prepričljiva utemeljitev <u>povezave</u> med prikazoma tujstva ter podrobna predstavitev in presoja tujstva v izbranem delu;</p> <p>– do 4 točke: manj poglobljena utemeljitev <u>povezave</u> med prikazoma tujstva ter skromna predstavitev tujstva v izbranem delu;</p> <p>– do 2 točki: skromna predstavitev tujstva v izbranem delu z le nakazano povezavo.</p>

B) Jezik (do 20 točk)

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
najmanj 600	do 8	do 6	do 6

Navedena merila za ocenjevanje veljajo samo za besedila v predpisanem obsegu.

Če pri *Vsebini* ali *Jeziku* kandidat ne doseže nobene točke, se celotna naloga oceni z 0 točkami.

2. Razlagalni/interpretativni esej

A) Vsebina (do 30 točk)

Specifikacijska tabela za ocenjevanje vsebine

Ime testa	Šolski esej, interpretativni	
Čas	SM 2022	
Tema	V svetu blišča in bede	
Naslov	Andrej Hieng: Čudežni Feliks (odlomek)	
Navodila	V odlomku je Feliks opazovalec dogajanja na dvorišču. Pojasnite, kako se že na začetku odlomka nakazuje dramatičnost prihodnjega dogajanja. Predstavite čustveno stanje gospe Štefanije v odlomku in pojasnite, kako so jezikovna-slogovna sredstva učinkovala na vaše doživljanje njenega čustvenega stanja. Ali po vašem mnenju Feliks le neprizadeto opazuje dogajanje ali se v tetine občutke tudi vživlja? Svojo presojo utemeljite. Pojasnite vedenje Skobenskega in gospe Štefanije na koncu odlomka, tako da ga povežete ali s predhodnim ali z nadaljnjim dogajanjem v romanu.	
A pojasnilo, kako se že na začetku odlomka nakazuje dramatičnost prihodnjega dogajanja <i>II. taksonomska stopnja</i>	Kandidat pojasnjuje nakazovanje dramatičnosti, tako da izhaja iz uvodnega dela odlomka, pri čemer opazuje vsebinske in/ali slogovne elemente ter utemelji njihovo vlogo pri učinku dramatičnosti/stopnjevanja napetosti. <u>Struktura:</u> trditve – utemeljevanje trditve. <u>Način razvijanja teme:</u> razlaganje/utemeljevanje.	do 6 točk
B predstavitev čustvenega stanja gospe Štefanije v odlomku <i>I. taksonomska stopnja</i> pojasnilo, kako so jezikovno-slogovna sredstva učinkovala na kandidatovo doživljanje Štefanijinega čustvenega stanja <i>II. in III. taksonomska stopnja</i>	Kandidat predstavi čustveno stanje gospe Štefanije v odlomku, tako da ga opiše z ustreznimi pridevniki/prislovi oziroma samostalniškimi besednimi zvezami. <u>Struktura:</u> nizanje trditve, naštevalno pomensko razmerje. <u>Način razvijanja teme:</u> opisovanje. Kandidat navede, katera jezikovno-slogovna sredstva so uporabljena v odlomku za predstavitev Štefanijinega čustvenega stanja, in pojasni, kako so učinkovala na doživljanje besedila (vključuje osebni/subjektivni odziv in lastno interpretacijo). <u>Struktura:</u> trditve – utemeljevanje trditve. <u>Način razvijanja teme:</u> razlaganje, utemeljevanje.	do 6 točk do 6 točk
C presoja o tem, ali je Feliks le neprizadeti opazovalec dogajanja ali se v tetine občutke tudi vživlja <i>III. taksonomska stopnja</i>	Kandidat presoja, tako da izbere med dvema ponujenima možnostma, in svojo izbiro utemelji z vsebinskimi ali s slogovnimi elementi v odlomku. <u>Struktura:</u> trditve – utemeljevanje trditve. <u>Način razvijanja teme:</u> utemeljevanje.	do 4 točke
Č pojasnilo vedenja Štefanije in Skobenskega na koncu odlomka, tako da je vključena povezava ali s predhodnim ali z nadaljnjim dogajanjem <i>II. taksonomska stopnja</i>	Kandidat zna umestiti dogajanje v odlomku, povezano z vedenjem Štefanije in Skobenskega, v celoten roman, tako da ga poveže ali s predhodnim ali z nadaljnjim dogajanjem. <u>Struktura:</u> trditve – utemeljevanje trditve. <u>Način razvijanja teme:</u> razlaganje, utemeljevanje.	do 8 točk

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

<p>A Pojasniti, kako se že na začetku odlomka nakazuje dramatičnost prihodnjega dogajanja (6), npr.:</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – dogajalni čas: noč (dvajset minut čez polnoč); – z dvorišča se slišijo koraki in pridušen ženski glas, kar je za pozno uro neobičajno (slušne zaznave); – korakanje po dvorišču je predstavljeno dramatično z naštevanjem njegovih lastnosti oz. z brezvezjem: »koraki s premori, prihajajoči, odhajajoči, zastajajoči koraki« (slogovna sredstva); – glas je nejasen; zveni kot preklinjanje in kot vzdihovanje (nasprotje občutkov: npr. jeza – obup); – kot nasprotje temu nemiru, ki ga povzroča človek, se kaže lepota mirne nočne pokrajine, ki jo je Feliks uzrl, ko »je pošpegal izza zastora«; predstavljena je lirično, poetično (nasprotje med mirom pokrajine in nemikom človeka); – dogajanje je predstavljeno kot Feliksovo doživljanje, zato se tudi bralci le počasi skozi Feliksove zaznave približujemo razkritju celotnega prizora na dvorišču (najprej le slušne zaznave, nato tudi vidne). 	<ul style="list-style-type: none"> – do 6 točk: kandidat vključi vsaj tri elemente in pojasni njihovo vlogo pri dramatičnosti;
<p>B Predstaviti čustveno stanje gospe Štefanije v odlomku in pojasniti učinek jezikovno-slogovnih sredstev na doživljanje (6 + 6), npr.:</p>	
<p>B1 čustveno stanje gospe Štefanije:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zmedenost, razburjenost, nemir, obup, zaskrbljenost, nestrpnost, jeza (ne pa nemoč); – olajšanje, naklonjenost do Skobenskega; <p>B2 jezikovno-slogovna sredstva:</p> <ul style="list-style-type: none"> – primere (»kakor zbegana seterka je begala«, »dvignila je pest, kot bi grozila nevidnemu sovražniku«) omogočajo večjo nazornost, predstavljivost dogajanja; – naštevanje z brezvezjem/z brezvezjem povezani kratki stavki (»prihajala je izza vogala, od vhodnih vrat, potlej se je na vogalu ustavila, strmela v noč pa se zapodila ...«) stopnjujejo napetost, omogočajo vživljanje v literarno osebo; – kratke/enostavčne povedi (»Ob vsaki desetici je napravila premor. Prišla je do sto dvajset. Nehala je.«) stopnjujejo napetost; – slikoviti opisi njene podobe (»zbegana seterka«, »podobna kipu z lasuljo«) omogočajo večjo nazornost, predstavljivost dogajanja; lahko delujejo komično; – vzkliki v premem govoru (»moj bog«) in ljubkovalnica (»Lavočka«) ponazarjajo njeno čustveno vznemirjenost, zaskrbljenost ipd.; – raba ekspresivnih glagolov (»se je zapodila«, »je begala«) prispeva k živosti, intenzivnosti pripovedi; – dramatičnost prizora se ustvarja z dinamičnimi opisi; statičnih opisov je manj. 	<ul style="list-style-type: none"> – do 6 točk: kandidat vključi pestrost čustvenega stanja na začetku in olajšanje na koncu; – do 4 točke: kandidat vključi le pestrost čustvenega stanja, ne zazna pa spremembe; – do 6 točk: kandidat navede najmanj dve slogovni sredstvi, ju ponazori s primerom (dobesedno navajanje ali parafraziranje) in pojasni učinek na bralca; – le navajanje slogovnih sredstev s ponazoritvami brez pojasnjevanja učinka na bralca se točkuje z 1 točko za vsako do največ 3 točke;

<p>C Presoditi, ali Feliks le neprizadeto opazuje dogajanje ali se v tetine občutke tudi vživlja, in presojo utemeljiti (4), npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – skozi Feliksovo perspektivo je predstavljeno, kaj se dogaja pred hišo; – takoj mu je jasno, kaj je vzrok tetinega beganja: Leonid Skobenski se še ni vrnil domov in teto skrbi; njeno skrb razume, čeprav sam nima podobne izkušnje; – razumsko pojasnjuje njeno ravnanje: »Očitno je štela, ker je hotela ukantiti čas.«; – ko se v daljavi pojavijo luči, ve, da prihaja Skobenski, in sicer logično sklepa, da ob tej uri »zlepa kdo ne bo vozil po resenski cesti«; – Feliks sproti razumsko pojasnjuje dogajanje, ne vživlja se v tetine občutke; tetini občutki tudi niso poimenovani, ampak jih razberemo iz opisov njenega ravnanja; – ker Feliks ni prvoosebni pripovedovalec, iz tega sledi, da je dogajanje prikazano bolj objektivno in ne tako čustveno; (– Feliksov čustveni odziv se pojavi, ko se teta ustavi in čaka prihod avtomobila; takrat se za Feliksa ustavi čas, je kot uročen, saj njeno podobo doživi romantično (»je bil kakor uročen od noči in od igre in od njenih razkoračenih nog«); ta odziv ni vezan na empatijo do tete, ampak izhaja iz tetine nekoliko razgaljene podobe (je v spalnici, ogrnjena s pletom), ki je na Feliksa učinkovala na čustveno-čutni ravni); – če kandidat z zelo tesnim branjem dokaže, da se Feliks vživlja v tetine občutke (predvsem s sklicevanjem na 4. odstavek odlomka), to upoštevamo kot enakovredno rešitev. 	<ul style="list-style-type: none"> – do 4 točke: kandidat ugotovi, da se Feliks v tetine občutke ne vživlja (oz. da se vživlja), in to utemelji z najmanj enim razvitim argumentom ali z več manj prepričljivo razvitimi argumenti;
<p>Č Pojasniti vedenje Skobenskega in gospe Štefanije na koncu odlomka v povezavi ali s predhodnim ali z nadaljnjim dogajanjem v romanu (4 + 4), npr.:</p>	
<p>Č1 Skobenski:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Skobenski je šel na poskusno vožnjo s kupcem avtomobila; Kalmusov horch je simbol nekdanih boljših, razkošnejših in veselejših časov, vendar ga je Skobenski prisiljen prodati zaradi bližajoče se vojne in z njo povezane negotovosti, poleg tega bi si rad zagotovil čim več kapitala za nakup diamantov, saj prav v dragih kamnih vidi naložbo za varno prihodnost družine, za katero se kot moški čuti odgovornega; prodajo avtomobila Skobenski očitno obžaluje, saj ta pomeni simbolično slovo od nekdanih časov; ali: – Skobenski se je s poskusne vožnje vrnil opit; v nadaljevanju svojo opitost opravičuje z žalostjo, da mora imenitni horch od hiše; prodaja horcha nakazuje njegovo nespametno razprodajanje Kalmusovega družinskega premoženja, s katerim se mora Štefanija soočiti v nadaljevanju; nakazuje se čustvena labilnost Skobenskega, ki se kasneje izrazi kot duševna bolezen; <p>Č2 Štefanija:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Štefanija na koncu odlomka izrazi zaskrbljenost zaradi poznega prihoda Skobenskega, pretresenost zaradi njegovega stanja in ljubeznivost/naklonjenost do njega, saj ga ljubi in je po moževi smrti postal njen življenjski sopotnik; podoba Skobenskega je drugačna od tiste, ki je bila vajena, saj Skobenski pred Štefanijo ni bil nikoli vidno opit, v njem je videla zanesljiv steber, na katerega se v težkih časih lahko opre; pooblastila ga je za upravljanje z družinskim premoženjem, ker se ji je zdel zanesljiv in odgovoren do družine; ali: – Štefanijina ljubezen in prizanesljivost do Skobenskega se pokažeta tudi v nadaljevanju romana, saj požrtvovalno prevzame skrb zanj, ko ta zboli; kasneje ugotovi, da Skobenski ni tako zanesljiv, kot je mislila, zato skrb za družinsko premoženje prevzame nase in pooblastila, ki jih je dala Skobenskemu, prekliče. 	<ul style="list-style-type: none"> – do 4 točke: kandidat vedenje Skobenskega prepričljivo poveže ali s predhodnim ali z nadaljnjim dogajanjem, s čimer dokaže, da pozna vsebino celotnega romana; – do 4 točke: kandidat Štefanijino vedenje prepričljivo poveže ali s predhodnim ali z nadaljnjim dogajanjem, s čimer dokaže, da pozna vsebino celotnega romana.

B) Jezik (do 20 točk)

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
najmanj 600	do 8	do 6	do 6

Navedena merila za ocenjevanje veljajo samo za besedila v predpisanem obsegu.

Če pri *Vsebini* ali *Jeziku* kandidat ne doseže nobene točke, se celotna naloga oceni z 0 točkami.

Opozorilo!

- Ocenjevanje nalog z **manj kot 600 besedami**:
 - vsebina*: točke so dodane po točkovniku,
 - jezik*: število možnih točk za jezikovno pravilnost, slog in zgradbo se ustrezno zniža, in sicer:

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
599–450	do 6	do 5	do 5
449–300	do 4	do 4	do 4
pod 300	do 2	do 2	do 2